

בנק ישראל

דוח שנתי לוועד מסלקת הבנקים

2013

זכויות היוצרים בפרסום זה שמורות לבנק ישראל.

www.bankisrael.org.il

הרוצים לצטט רשאים לעשות כן, בתנאי שיציינו את המקור.

סדר ועיצוב: יחידת ההוצאה לאור, בנק ישראל

נדפס בישראל

בדפוס מאור וולך, ירושלים

ISSN 1565-3250

מס' קטלוגי 601824

תוכן העניינים

5.....	פתח דבר
6.....	1. ההתפתחויות העיקריות בשנת 2013.....
6.....	א. ועד המסלקה.....
10.....	ב. ועדת המשפטים.....
11.....	ג. הגוף ליישוב מחלוקות בין הבנקים – מותב מבררים.....
12.....	2. מסלקת הבנקים.....
12.....	א. ועד המסלקה.....
12.....	ב. מסלקת הנייר (מסלקת הצ'קים).....
14.....	ג. מס"ב.....
15.....	3. נתונים סטטיסטיים וניתוח מגמות.....
15.....	א. מסלקת הנייר.....
17.....	ב. מס"ב.....
20.....	נספחים.....
20.....	נספח א': נציגי ועד המסלקה וממלאי מקומם.....
21.....	נספח ב': חברי המסלקה ומערך הייצוגים.....
23.....	נספח ג': המבררים חברי הגוף ליישוב חילוקי דעות בין חברי המסלקה.....
24.....	נספח ד': ציוני דרך משמעותיים בעשור האחרון.....

על פי חלק א', פרק 101, סעיף ה' לכללי המסלוקה, מוגש בזה לחברי מסלוקת הבנקים
דוח לוועד מסלוקת הבנקים לשנת 2013.

פתח דבר

בשנים האחרונות חלו שינויים משמעותיים בתחום מערכות התשלומים והסליקה בישראל, לרבות שינויים מהותיים בפעילותה של מסלקת הבנקים – מסלקת הצ'קים ומס"ב. השינויים המרכזיים הם: תהליכי הסליקה הותאמו לסביבה של מערכת זה"ב, הוחלפה המערכת לסליקת צ'קים שבנק ישראל מפעיל, נערכו שינויים במושבי הסליקה ובאופן ניהולם, צומצמה משמעותית הסליקה הידנית, נערכו שינויים בתהליכי הסליקה במס"ב, ועוד.

בפתחה של שנת 2014 מונחות על שולחנו של ועד מסלקת הבנקים סוגיות חשובות, וביניהן קידום חוק הסליקה האלקטרונית, אשר מסדיר את המעבר מסליקה פיזית של צ'קים לסליקה אלקטרונית וכן את סוגיית ביעור הצ'קים; ביצוע הרפורמה המתוכננת בתהליך הנפקתם וסליקתם של ניירות ערך קונצרניים, לרבות מיכון התהליך; סוגיות שעלו במסגרת הוועדה הבין-משרדית, בראשות מנכ"ל משרד ראש הממשלה, הפועלת לצמצום היקפו של ההון השחור באמצעות צמצום השימוש באמצעי תשלום מבוססי נייר (מזומן וצ'קים סחירים) והרחבת השימוש באמצעי תשלום אלקטרוניים מתקדמים; עדכון הכללים של מסלקת הבנקים, לרבות הכללת הסכם חנ"י (חשבונות נקובים ביהלומים) לשם הסדרת תהליכי העבודה בין סניפי הבנקים המעניקים שירותי סליקה בין-בנקאיים בחשבונות המיועדים לעסקאות יהלומים; וטיפול בסוגיות נוספות, במידה שיעלו, הנוגעות להגברת הפיקוח על מס"ב ושב"א, גופים שהוכרזו כמערכות תשלומים מבוקרות ביולי 2013.

בעבר הצלחנו להטמיע שינויים נרחבים ומשמעותיים, ואני מאמינה שגם השנה נצליח להתמודד עם האתגרים הניצבים בפנינו, הודות למאמצים ולנכונות של כלל המשתתפים בסליקה להימצא בקדמת הטכנולוגיה, וכן הודות לשיתוף הפעולה בין חברי ועד המסלקה.

בתודה ובהערכה,

רונית ציטיאט
יו"ר ועד המסלקה

1. ההתפתחויות העיקריות בשנת 2013

א. ועד המסלקה

בשנת 2013 התכנס ועד המסלקה אחת לרבעון (בפברואר, מאי, אוגוסט ודצמבר) ודן בסוגיות שונות. להלן מובאות העיקריות שבהן:

הפסקת התחזוקה של מערכת לתפעול מסלקת הצי'קים (Access)

בנובמבר 2012 הטמיע בנק ישראל מערכת מתקדמת לתפעול מסלקת הצי'קים. המערכת החדשה דומה במהותה העסקית למערכת הקודמת, והוכנסו בה שינויים לשם הפחתת היקפה של העבודה הידנית והמרתה בעבודה אוטומטית, במטרה לשפר את תהליכי העבודה ולהדק את הבקורות. לאחר שהמערכת הוטמעה במלואה בסביבת הייצור, בנק ישראל החליט להפסיק לתחזק את המערכת הקודמת. זו המשיכה לשמש את המשתתפים, אם במסגרת הפעילות השוטפת ואם כגיבוי למקרה של כשל. המשתתפים נדרשו להיערך בהתאם ולפתח מערכת חלופית עצמאית, או לתחזק באופן עצמאי את המערכת הישנה.

ביטול הסליקה הידנית

במושב הראשון של המסלקה מועברות ההצגות וההחזרות של הממסרים הלא-ממוגנטים – ממסרים ידניים שהבנקים מעבירים ביניהם, כגון חיובים וזיכויים ידניים, החזרות של חיובים וזיכויים ידניים, תשלומים בגין הנפקות של ניירות ערך, ועוד. מכיוון שהסליקה הידנית טומנת בחובה סיכונים גבוהים, הוקמה ב-2009 ועדת משנה לקידום ביטולה של הסליקה הידנית והעברת הממסרים הנסלקים בה לסליקה האלקטרונית או למערכות תשלומים מתקדמות ובטוחות.

ועדת המשנה בדקה את הפעולות הנסלקות בסליקה הידנית ובחנה דרכים להעברתן לסליקה אלקטרונית. בפרק 3 ניתן לראות כי בשנים האחרונות פחתה פעילותה של המסלקה הידנית באופן משמעותי: בשנים 2011, 2012 ו-2013 ירדו הסכומים בכ-40, 8.5 ו-15 אחוזים, בהתאמה. חברי המסלקה ממשיכים לפעול לצמצום הסליקה הידנית עד לביטולה, ובמסגרת זו הוחלט גם על יישום שינוי בתהליך סליקת ההנפקה של ניירות ערך קונצרניים, אשר מתבצע במושב הסליקה הידנית.

לשם קידום הרפורמה בתהליך ההנפקה והסליקה של ניירות ערך קונצרניים הוקמה בשנת 2011 ועדה בראשות בנק ישראל והרשות לניירות ערך, ובשיתוף הבורסה לניירות ערך והבנקים. הוועדה הכינה תכנית רפורמה, שעיקרה הקמת מערכת שתרכז את העברת המידע, הכספים וניירות הערך בין הגורמים המעורבים בתהליך. הבורסה לניירות ערך תהיה אחראית על פיתוח המערכת ותחזוקתה, בהתבסס על התשתיות המשמשות כיום את המסלקה כדי לאפשר קשר בין חבריה. נוסף על פיתוח המערכת יידרשו שינויים משמעותיים גם בתהליך הגשת ההצעות של הגופים המוסדיים, בהרשאות לחיוב חשבון, ועוד. המלצות הוועדה הוצגו במועצה לתשלומים וסליקה, והתקבל "אור ירוק" לקידומן, בכפוף להסכמתה של הבורסה לניירות ערך לפתח את המערכת.

במהלך הדיונים שקיים ועד המסלקה בשנת 2013 הסכימו חברי הוועד, כי המועד להשלמת ההיערכות לטיפול בהנפקה של ניירות ערך קונצרניים יהיה זהה למועד של ביטול כלל הפעילות המבוצעת כיום במסגרת הסליקה הידנית ושל ביטול מושב הסליקה הרלוונטי.

תיבה 1: הרפורמה שנערכה בשנים האחרונות במערכות התשלומים והסליקה

בנק ישראל הוביל בשנים האחרונות רפורמה במערכות התשלומים והסליקה, והיא מתמקדת בהתאמתן של כלל מערכות התשלומים בישראל לכללים הבין-לאומיים המקובלים. כללים אלה מתייחסים בין השאר להטמעת מערכת מסוג RTGS (Real Time Gross Settlement). בחודש יולי 2007 השיק בנק ישראל מערכת כזו – מערכת זה"ב (זיכויים והעברות בזמן אמת). המערכת מאפשרת, לראשונה, להעביר כספים בין חשבונות בנק באופן מיידי וסופי, כלומר ללא יכולת ביטול, והיא סולקת את תוצאותיהן של כל מערכות התשלומים הבין-בנקאיות הקיימות כיום – מסלקת הבורסה לניירות ערך, מסלקת מעו"ף, מס"ב ומסלקת הצ'קים. מערכת זו מהווה נדבך חשוב בחיזוק היציבות הפיננסית של המשק, שכן היא מפחיתה את הסיכונים הכרוכים בסליקה – ביניהם סיכונים האשראי, הנזילות והתפעול – הן במערכת עצמה והן בשאר מערכות התשלומים הקשורות אליה.

אבני דרך עיקריות ברפורמה, בנוסף להקמתה של מערכת זה"ב:

- ביטול הרישום הרטרואקטיבי של תנועות בחשבונות הבנקים וקבלת יתרה סופית בחשבונותיהם.
- הארכת שעות הפעילות ביום העסקים, מהשעה 15:00 לשעה 18:30, כדי לאפשר ביצוע עסקאות במערכת זה"ב גם בשעות אחר הצהריים והערב.
- גיבוש הסדר בין-בנקאי לטיפול בכשל של אחד המשתתפים בסליקה הרב-צדדית של מס"ב ומסלקת הצ'קים, כדי להבטיח שהסליקה במסלקות אלו תושלם עד סוף היום לכל המאוחר.
- חקיקתו של חוק מערכות תשלומים התשס"ח-2008. בנק ישראל הוביל את החקיקה כדי להבטיח את יעילותן של מערכות התשלומים בישראל ולמזער את הסיכונים הכרוכים בהן, לרבות הסיכון המשפטי. החוק מתייחס להסדרים הנחוצים לתפעולה התקין של מערכת תשלומים, והוא כולל בין השאר הגדרה של הצירוף "מערכת תשלומים", ניסוח של הקריטריונים לסופיות תשלומים במערכת, והתייחסות לפשיטת רגל של משתתף במערכת. כמו כן החוק מסמך את בנק ישראל להתקין תקנות ולפקח על מערכות התשלומים בישראל – הוא קובע באילו תנאים מערכת תשלומים תהיה נתונה לסמכות הפיקוח, אילו חובות חלות על מפעיל של מערכת כפופה לפיקוח, ומהם כלי הפיקוח העומדים לרשות בנק ישראל.
- הצטרפות מטבע השקל למערכת CLS (Continuous Linked Settlement) במאי 2008. הפעלת מערכת זה"ב פתחה בפני מדינת ישראל אפשרויות חדשות גם במישור הבין-לאומי, והצטרפות השקל ל-CLS היא החשובה שבהן. בנק CLS הוקם בתחילת שנות האלפיים ופועל כמסלקה בין-לאומית לעסקאות המרה בין מטבעות חוץ. הפעילות בו דומה לזו של מערכת מסוג RTGS, אולם במקום פעולת סליקה במטבע יחיד מתבצעות ב-CLS, בו-זמנית, פעולות הסליקה וההמרה ממטבע למטבע.

הקמת ועדות משנה לבחינת התהליך של עיצור צ'קים

תיבה 2: Check 21

באוקטובר 2004 נכנס לתוקף בארה"ב חוק פדרלי בשם "Check Clearing for the 21st Century Act" ("חוק

סליקת צ'קים במאה ה-21"), ובקיצור – Check 21.

החוק התקבל שנה קודם לכן, והוא מסדיר את מערך התשלומים בצ'קים כדי שסליקתם בין הבנקים תתבצע באמצעות החלפת קבצים אלקטרוניים; הצ'קים הפיזיים יישארו בבנק שהם הופקדו בו. במילים אחרות, החוק מאפשר עיצור צ'קים (check truncation).

החוק החדש נועד לחסוך בעלויות ולשכלל את מערכות הסליקה. כן הוא נועד למנוע מצב דומה לזה שנוצר בעקבות אירועי ה-11 בספטמבר 2001, כאשר ההחלטה לקרקע את התחבורה האווירית בארה"ב מנעה את העברתם של מיליוני צ'קים ליעדם.

החוק מאפשר כאמור עיצור צ'קים, אך הוא עוסק בעיקר במעמד החוקי של צ'ק חלופי (substitute check) ובסחירותו.

הסעיפים המרכזיים בחוק כוללים:

1. הוראות טכניות לגבי צילום (imaging) הצ'קים והעברת קבצים אלקטרוניים במקום ממסרים ידניים.
2. הסכם בין המוסדות הפיננסיים בנוגע לקבלת קבצים אלקטרוניים.

עיצור צ'קים פירושו מעבר מסליקה פיזית של צ'קים לסליקה אלקטרונית באמצעות צילום הצ'קים ועצירתם בבנק המציג. שיטה זו תייעל את סליקת הצ'קים ותחסוך בעלויות בשלושה אופנים: ראשית, היא תבטל את הצורך בשינוע של הצ'קים מהבנק הגובה, שבו הם מופקדים, אל הבנק הנמשך, שלו הם מוצגים לפירעון (ובחזרה, במקרה שהצ'ק מוחזר); שנית, היא תבטל את הצורך באחסון הצ'קים במקומות מתאימים; לבסוף, מכיוון שהסליקה האלקטרונית מהירה מהסליקה הפיזית, יתקצר משך הזמן החולף מהצגת הצ'ק לפירעון עד לזיכוי חשבון הלקוח, וכך ניתן יהיה להבטיח את ודאות העסקה תוך פרק זמן קצר יותר.

תהליך העיצור התרחש בשנים האחרונות בכמה מדינות, ומדינות אלה חוקקו חוקים המסדירים את פעולת המערכת הבנקאית בסליקה אלקטרונית של צ'קים. הצעת חוק הסליקה האלקטרונית נועדה להסדיר את כללי המעבר מסליקה פיזית לסליקה אלקטרונית של צ'קים.

מאחר ששיתוף הפעולה בין הצדדים אפשר התקדמות בתהליכי החקיקה, ולאור חידוש המגעים עם הגורמים הרלוונטיים, הוחלט בוועד המסלקה על חידוש עבודתן של שתי ועדות משנה – ועדה להגדרת עקרונות לתהליכי העבודה וועדה להקמת רשת תקשורת בין המשתתפים בסליקה. נוסף על המניעים שנסקרו בפתח הדברים היה להחלטה עוד מניע – צורך גובר והולך בפתרון לבעיה של תחזוקת המכונות הממיינות את הצ'קים.

ועדת המשנה הראשונה מופקדת על ניסוח קווים מנחים שיהוו בסיס לעבודתם המשותפת של חברי המסלקה בעת כינון חוק הסליקה האלקטרונית. הוועדה המליצה על כללים להצגות ולהחזרות צ'קים, התאמות, טיפול בחריגים ובשגויים, איכות התצלום (image), אבטחת המידע של התצלומים, וכן היא המליצה על אבני דרך ולוחות זמנים ליישום הפרויקט. ההמלצות נידונות בוועד המסלקה.

ועדת המשנה השנייה אמונה על הקמת רשת תקשורת פרטית מוצפנת להעברת קובצי התצלומים של הצי'קים. ועדת משנה זו דנה בתכולת הקבצים, אופן המשלוח שלהם, איכות התצלום ושלמותו, טיפול בשגויים והעברתם בין הבנקים, תהליך העבודה בעתות שגרה וחירום והיבטים של אבטחת המידע. ועדות המשנה הגישו את המלצותיהן לוועד המסלקה, וההחלטה לגביהן תתקבל לאחר דיון בוועד.

החלת הפיקוח על מס"ב

מערכת מס"ב סולקת נתח נכבד מהתשלומים המועברים במערך התשלומים בישראל, הן מבחינת הכמות והן מבחינת הסכומים, והיא מקושרת למערכות תשלומים אחרות הפועלות בישראל. פעילותה השוטפת והתקינה חיונית למערך התשלומים בישראל בכלל, ולפעילותה של מערכת זה"ב בפרט (מס"ב

משמשת גיבוי במקרה של כשל מתמשך בזה"ב). מס"ב כפופה לסמכות הפיקוח של הפיקוח על הבנקים בבנק ישראל, מתוקף היותה חברת שירותים משותפת, כמשמעותה בסעיף 23 לחוק הבנקאות (רישוי), התשמ"א-1981.

במהלך הרבעון האחרון של שנת 2011 ביצעה משלחת של קרן המטבע הבין-לאומית הערכה של המערכת הפיננסית בישראל (FSAP¹; ראו תיבה 3). ההערכה הדגישה, בין היתר, כי תפקודן היעיל והבטוח של מסלקת הנייר ושל מס"ב חיוני למערך התשלומים בישראל.

ביולי 2013 הכריז בנק ישראל על מס"ב ושב"א כעל מערכות מבוקרות על פי חוק מערכות תשלומים, התשס"ח-2008. בנק ישראל (הפיקוח על מערכות התשלומים) בוחן את היציבות, הבטיחות והיעילות של המערכות בהתאם לעקרונות הבין-לאומיים (IOSCO – International Organization of Securities Commission).

תיבה 3: FSAP

קרן המטבע הבין-לאומית פרסמה ברבעון הראשון של 2012 דוח ובו הערכה של רמת היציבות הפיננסית בכמה מוקדים במשק הישראלי, בכללם מערכת זה"ב ומסלקות הבורסה לניירות ערך. הדוח של קרן המטבע מציין כי מערכות אלה עומדות במרבית התקנים הבין-לאומיים וכי הן יציבות ועונות על צורכי המשתתפים. הממצאים העיקריים בנוגע למערכת זה"ב מתייחסים, בין היתר, לצורך להחיל פיקוח על מערכות התשלומים והסליקה בישראל, לצורך להמשיך לקדם את התוכנית להמשכיות עסקית של מערכת זה"ב כחלק מתוכנית ההמשכיות העסקית הכוללת של הבנק, ולצורך להכניס שינויים בחוק מערכות תשלומים על מנת להרחיב את ההגנות שהוא מעניק, בהתאם למקובל בעולם.

¹ Financial Sector Assessment Program

הקמת ועדת משנה לבחינת תהליך הסליקה של שוברי הגבייה

בעקבות הצורך בשדרוג תהליך הסליקה של שוברי הגבייה, הוחלט על הקמת ועדת משנה שתנתח את תהליך הסליקה הקיים, תבחן את ההצעה שהוגשה לוועד המסלקה בנוגע לביטול הצורך בשובר הפיזי, תציג את היתרונות והחסרונות שבהצעה, ותעלה הצעות בנוגע לשינוי התהליך. ועדת המשנה קיימה בשנה החולפת שלושה מפגשים, ופעילותה תימשך גם בשנת 2014.

השינויים העיקריים בכללי המסלקה, בנספחים ובתקנים

מהות השינוי	העדכון בכללים
האזכור של המפקח על המסלקה נמחק מהדוחות.	בטופסי המסלקה עודכנו הדוחות 410, 411, 412, 413 ו-416
מופעי "בנק BNP" הוסרו מהנספחים בעקבות סיום פעילותו בישראל.	בנספחי המסלקה עודכנו הנספחים 302, 304 ו-307
מושב הסליקה הראשון ביום העצמאות הוקדם לשעה 21:30.	פרק 202 – מושבי הסליקה ומועדיהם
הוכנסו עדכונים הנוגעים לכך שיחידת תפעול מסלקות היא הגורם המפעיל את המסלקה, ופורטו השינויים התפעוליים המתחייבים מכך.	פרק 204 – ניהול המושבים וההתחשבות במערכת זה"ב, סעיפים א' (3), א' (6) ו-ב' (2)
עודכן אופן הטיפול במקרים של גילוי טעויות בדוחות הנשלחים מהמסלקה.	פרק 205 – ליקויים בממסרי סליקה לא-ממוגנטים, סעיף ד'

ב. ועדת המשפטים

ועדת המשפטים התכנסה השנה שלוש פעמים ודנה בסוגיות הבאות:

"גלגול" צ'קים – קיימים מקרים שבהם צ'קים מוחזרים שלא בהתאם לכללי המסלקה, והם "מתגלגלים" הלוך ושוב בין חברי המסלקה לתקופה בלתי מוגבלת. הוצע לקבוע כללים שיגבילו את "גלגול" הצ'קים בדרך של קביעת רף עליון להצגות של הבנק הגובה (לאחר מכן הצ'ק ייעצר בבנק הנמשך), וזאת מבלי לפגוע בזכותו של הבנק הנמשך לפנות למותב מבררים או לערכאות משפטיות. הדיון בנושא זה נמשך.

כתב שיפוי – נבחן הסעיף בכללי המסלקה שעוסק בחוסר התאמה של סליקת ממסרים ממוגנטים בשיטה אלקטרונית. במקרה של חוסר התאמה יונפק כתב שיפוי רק על פי דרישה של הבנק הנמשך, ועצם קיומו של דוח חוסרים יהווה התחייבות של הבנק המציג/ המחזיר להמציא כתב שיפוי. ההצעה תידון בוועד המסלקה לצורך שינוי הנוסח בכללים.

חותמת חברה – ועדת המשפטים הסכימה כי הוראותיהם של סעיפים א'(1) ו-א'(2) בפרק 214 יחולו גם במקרה שההיסב נעשה בהטבעת חותמת הנחזית להיות חותמת של תאגיד או של נציגות בית משותף או של ועד עובדים, אף ללא חתימה בצדה. כמו כן הוצע כי במקרה שבו קיימת חותמת גומי ללא חתימה, ההתייחסות של הבנק הגובה תהיה דומה להתייחסות לחותמת "זיכינו". במקרה זה הבנק הגובה יוכל להציג את הצ'ק לגבייה ללא כל חתימת היסב, ולציין שחשבון המוטב זוכה, והוא יהיה אחראי כלפי הבנק הפורע. נושא זה הועבר לאישור ועד המסלקה.

סיבות החזרה – הועלה הצורך להוסיף סיבת החזרה עבור מקרים שבהם מבנה הצ'ק אינו תקין או איכותו אינה טובה. נוסף על כך, במסגרת בחינת עיצור הצ'קים עלתה השאלה האם הבנק המציג יכול להטביע את החותמת של סיבת החזרה על הצ'ק ולהחזירו ללקוח, במקום הבנק הנמשך. נושאים אלו הועברו לדיון, בהתאם להחלטות ועד המסלקה.

ג. הגוף ליישוב מחלוקות בין הבנקים – מותב מבררים

הגוף ליישוב מחלוקות בין חברי המסלקה – מותב המבררים – ממשיך בפעילותו בהתאם להנחיות בכללי המסלקה. מרכז הגוף, ממלא מקומו ורשימת המבררים מובאים בנספח ד'. במהלך שנת 2013 הופנו למותב המבררים חמישה מקרים. שניים מהם נפתרו על ידי הפונים, שניים מהם נפתרו לאחר יישוב מחלוקת, והחמישי עדיין נידון.

2. מסלקת הבנקים

מסלקת הבנקים מורכבת ממסלקת הנייר (הצ'קים) ומהמסלקה האוטומטית (מס"ב), והיא פועלת על פי הסכם בין חבריה – כללי המסלקה. מנהל אותה ועד המסלקה.

א. ועד המסלקה

ועד המסלקה מונה 14 חברים – מחציתם נציגי בנק ישראל ומחציתם נציגי המערכת הבנקאית – וממנה אותם נגיד בנק ישראל או מי שהוסמך על ידו (רשימת החברים וממלאי מקומם מובאת בנספח א'). הוועד מתכנס לפחות פעם ברבעון, וכן בהתאם לצורך, כדי לדון בצרכים השוטפים, לרבות עדכון של כללי המסלקה; הכללים פורסמו לראשונה באתר האינטרנט של בנק ישראל ב-2008, ומאז הם מתעדכנים באתר באופן שוטף. אחת לשנה הוועד מפרסם דוח על פעילותו.

ב. מסלקת הנייר (מסלקת הצ'קים)

הממסרים שהבנקים מציגים במסלקת הנייר כוללים בעיקר צ'קים, המוצגים היום רק בשיטה האלקטרונית. נוסף על כך מציגים במסלקת הנייר גם שוברי גבייה ממוגנטים וממסרים לא-ממוגנטים (ממסרים ידניים).

מסלקת הנייר מונה, נכון ליום 31 בדצמבר 2013, שלושים וחמישה חברים – התאגידים הבנקאיים בישראל, בנק הדואר ובנק ישראל. חלקם פועלים במסלקה ישירות, ואת השאר מייצגים משתתפים אחרים. בסליקת הממסרים האלקטרוניים 8 משתתפים במעמד של משתתפים ישירים ו-27 במעמד של מיוצגים, 15 מתוכם נמצאים בתחום הרשות הפלסטינית. בסליקת הממסרים הידניים 12 משתתפים במעמד של משתתפים ישירים ו-23 כמיוצגים, 15 מתוכם נמצאים בתחום הרשות הפלסטינית. הבנקים הפועלים בתחום הרשות הפלסטינית הם חברי מסלקה, וכולם מיוצגים על ידי שלושה תאגידים בנקאיים בישראל (בנק הפועלים, בנק דיסקונט ובנק מרכנתיל דיסקונט). בנק ישראל משתתף במסלקת הנייר בשני תפקידים – כחבר המסלקה וכמפעיל שלה.

המסלקה פועלת בכל יום עסקים בנקאי, כהגדרתו בהוראות הבנקאות (שירות ללקוח) (מועד זיכוי וחיוב בצ'קים) התשנ"ב-1992. נוסף על האמור לעיל, בימי ו' ובערבי חג (למעט ערב פורים, ערב יום העצמאות וערב ט' באב) המסלקה פועלת כדי לאפשר טיפול בממסרים במוצאי השבת או החג, לפי העניין. רשימת ימי העסקים מפורסמת באתר האינטרנט של בנק ישראל ומתעדכנת מדי שנה.

עם סגירת היום לעסקים, בשעה 18:30, המשתתפים אוספים את כל הממסרים (מרביתם צ'קים) שהלקוחות הפקידו בסניפים במהלך אותו יום. במקביל לכך המשתתפים מייצרים (במהלך היום או בסיומו) קבצים אלקטרוניים המכילים מידע על הממסרים שהופקדו באותו יום. בסוף היום נשלחים הקבצים לחברי המסלקה האחרים, וכן נשלח למסלקה קובץ מסכם המציג את סך הזיכוי לחשבון המשתתף כנגד חיובים של המשתתפים האחרים. המסלקה מבצעת עיבוד נטו ומייצרת תנועה רב-צדדית; תנועה זו נשלחת לסליקה במערכת זה"ב בבוקר המחרת (T+1), בחלון הסליקה של מסלקת הנייר, אשר נפתח בשעה 09:30. בשעות הלילה מתקיימים שני מושבי הסליקה – פגישות שבמהלכן המשתתפים

מעבירים את הממסרים מהבנקים הגובים² לבנקים המשלמים. במושב הראשון מתקיימות הצגות והחזרות של ממסרים ידניים; במושב השני – הצגות והחזרות של ממסרים ממוגנטים והצגות של שוברי גבייה בשיטה האלקטרונית.

מועדי המושבים:

במוצאי שבת וחג	בימי חול	
22: 30	22: 30	המושב הראשון (ממסרים ידניים)
23: 00	01: 00 (למחרת)	המושב השני (ממסרים אלקטרוניים)

הבהרות:

- בתקופה של שיעון הקיץ המושב השני של מוצאי שבת או חג מתקיים בחצות במקום בשעה 23: 00.
- ב-15 בחודש (או במוצאי שבת או חג החלים ב-16 בחודש) מתקיים המושב השני בשעה 02: 00 (למחרת).
- אם מוצאי שבת או חג חלים ב-15 בחודש, יידחה המושב השני שב-16 בחודש לשעה 02: 00 (למחרת).
- כאשר ימי חול המועד פסח וסוכות חלים בימים ראשון עד חמישי (למעט ימים שהם ערבי חג), המושב הראשון מתקיים בשעה 21: 00 והשני – בשעה 23: 00.
- מועדי המושבים בערב יום העצמאות: הראשון – בשעה 21: 00, השני – בשעה 23: 00.

הלקוחות מזוכים/ מחויבים ביום ערך T, ואילו הבנקים מזוכים ומחויבים ביום העסקים הבא (יום הערך T+1). בנק ישראל עורך התחשבנות ריבית בין הבנקים בסיומו של כל חודש קלנדרי. הבנקים רשאים שלא לכבד ממסרים אלקטרוניים וידניים שהציגו להם, בהתאם לסיבות ההחזרה הקבועות בכללים (למשל חוסר כיסוי או טעות בפרטים), והם רשאים להחזיר ביום העסקים שלמחרת הפקדתם. במקרים מיוחדים ישנם עיכובים בהחזרות בהתאם למפורט בכללי המסלקה.

² הבנק הגובה הוא הבנק שבו מתנהל חשבוננו של המוטב.

ג. מס"ב

במס"ב נסלקות תנועות בין-בנקאיות בשקלים שאינן מבוססות על מסמכי נייר, כגון הרשאות לחיוב חשבון, תשלומי משכורות ומסים. את התנועות מעבירים אליה הבנקים, בנק הדואר, שב"א וחברות כרטיסי האשראי, והארגונים הרשאים לשלוח הוראות תשלום ישירות.

במס"ב מתבצעות הוראות משני סוגים: **זיכויים ישירים** – תשלומים שמקורם בארגונים (כולל הממשלה), ואשר מהותם היא משכורות, תשלומים לספקים, תשלומי מסים ואחרים; וכן תשלומים שמקורם בתאגידים בנקאיים ואשר מבטאים פעילות של לקוחות הבנקים. **חיובים ישירים** – חיובים שמקורם בארגונים (הוראות קבע לחיוב חשבון).

הוראות החיוב והזיכוי של הארגונים נסלקות בתום יום ההעברה לפי הערך של אותו יום (T). ההתחשבוניות בין הבנקים, בגין ההוראות שהועברו במס"ב, עוברות לסליקה במערכת זה"ב ביום העסקים שלאחר יום ההעברה (T+1). למס"ב שני חלונות סליקה במערכת זה"ב – הראשון בתחילת יום העסקים (בשעה 10:00), והשני לקראת סוף היום (בשעה 18:00 ביום חול וב-13:30 בימי שישי ובערבי חג). הוראות התשלום מתקבלות במס"ב במשך כל יום העבודה. הן אינן סופיות, משום שהמוטב רשאי להחזיר את הזיכוי בתוך שני ימי עסקים, והמחויב רשאי להחזיר את החיוב בתוך חמישה ימי עסקים. הוראות תשלום מוחזרות מקבלות במערכת זה"ב את הערך של יום הצגתן.

במס"ב משתתפים 35,310 מוסדות פעילים³, בתוכם תאגידים בנקאיים, בנק הדואר, משרדי הממשלה ומוסדות ציבור, וכן ארגוני סליקה אחרים כדוגמת חברות כרטיסי האשראי. כל המשתתפים במס"ב הם משתתפים ישירים. המשתתפים מעבירים למס"ב את הוראות התשלום במהלך יום העסקים, באמצעות קובצי אצווה.

עם קבלת הקבצים מתבצע במס"ב תהליך קדם-סליקה (clearing) – חישוב ההתחייבויות ההדדיות של הבנקים המשתתפים ויצירת קובץ הנטו המיועד לסליקה הסופית במערכת זה"ב. יש לציין כי לפני ששולחים את סכום הנטו הסופי למערכת זה"ב, מעבירים לבנקים חישובי ביניים שמס"ב עורכת מדי פעם במהלך יום העסקים, וזאת כדי לאפשר להם להכין מבעוד מועד את הנזילות הדרושה לסליקה במערכת זה"ב.

נכון לדצמבר 2013 רשומים במס"ב 2,587 קודי מעסיקים פעילים במערכת הפקדות מעסיקים לקופות גמל וקרנות השתלמות, לעומת 2,476 קודים פעילים בדצמבר 2012 – גידול של 4.5 אחוזים. בשנת 2013 העבירו מוסדות אלו כ-22 מיליון תנועות.

³ נכון לדצמבר 2013.

3. נתונים סטטיסטיים וניתוח מגמות

א. מסלקת הנייר

נוסף על הכסף המזומן כוללים אמצעי התשלום מבוססי הנייר שוברים וצ'קים, והתשלומים המתבצעים בשני האמצעים האחרונים – כמו גם ההחזרות בגינם – נסלקים במסלקת הנייר. הצ'קים מקובלים ונפוצים בישראל, והם מהווים יותר ממחצית מהוראות התשלום הנסלקות במערכות התשלומים הבין-בנקאיות⁴. בשנת 2013 פחתה כמות התנועות במסלקת הנייר בשיעור של כ-1.3 אחוז ועמדה על 120,555 אלפי תנועות, ואילו הסכום שנשלק במסלקת הנייר גדל בשיעור של כ-5.2 אחוזים ועמד על 934,127 מיליוני ש"ח. החל מ-2008 פחת מספר הצ'קים באופן הדרגתי, ועד לסוף 2013 הסתכמה הירידה בכ-18.9 אחוז. לעומת זאת, בסכומי הצ'קים נרשמה עלייה של כ-12.8 אחוז, מכ-800 מיליארדי ש"ח ב-2008 לכ-902 מיליארדים ב-2013.

לוח 1: מסלקת הנייר לפי רכיבים, 2010 עד 2013

השנתי ב-2013		2013		2012		2011		2010		
התנועות	הסכום	התנועות (באלפים)	הסכום במיליוני (ש"ח)	התנועות (באלפים)	הסכום במיליוני (ש"ח)	התנועות (באלפים)	הסכום במיליוני (ש"ח)	התנועות (באלפים)	הסכום במיליוני (ש"ח)	
-24.4	15.1	189	31,985	250	27,793	217	30,388	431	50,588	ממסרים ידניים ¹
-12.4	14.4	169	31,196	193	27,272	180	29,184	190	38,895	חיובים
-64.9	51.4	20	789	57	521	37	1,204	241	11,693	זיכויים
-1.3	4.9	120,366	902,142	121,899	860,245	123,551	846,489	124,608	806,473	צ'קים
-1.2	4.5	116,699	850,519	118,143	814,208	119,726	804,944	121,645	783,657	הצגות
-5.6	4.9	2,647	26,026	2,804	24,820	2,883	24,315	2,963	22,816	החזרות
7.1	20.6	1,020	25,597	952	21,217	942	17,230			שוברי גבייה ²
-1.3	5.2	120,555	934,127	122,149	888,038	123,768	876,877	125,039	857,061	סה"כ

¹ מספר התנועות של ממסרים ידניים הוא אומדן המתבסס על דיווח לגבי יום אחד בחודש.
² עד 21.11.2010 התקיימה סליקתם של שוברי הגבייה במסגרת הסליקה הידנית, ולאחר מכן היא שולבה בסליקה האלקטרונית, במושב סליקה נפרד (מושב סליקה 151).
המקור: בנק ישראל.

מגמת עלייה נרשמה בשנים האחרונות גם בסכום הממוצע של צ'ק – מ-5,394 ש"ח ב-2008 ל-7,495 ש"ח ב-2013 – וזוהי עלייה משמעותית של כ-39 אחוזים. גובהו של השווי הממוצע של עסקאות בצ'קים מעיד כי הם מקובלים מאוד במגזר העסקי בישראל כאמצעי לתשלומים בסכומים גבוהים, בין היתר לתשלומים במסגרת ביצוע עסקאות ולתשלומי מס. החזרות הצ'קים היוו השנה כ-3 אחוזים מהסכום הכולל, בדומה לאשתקד.

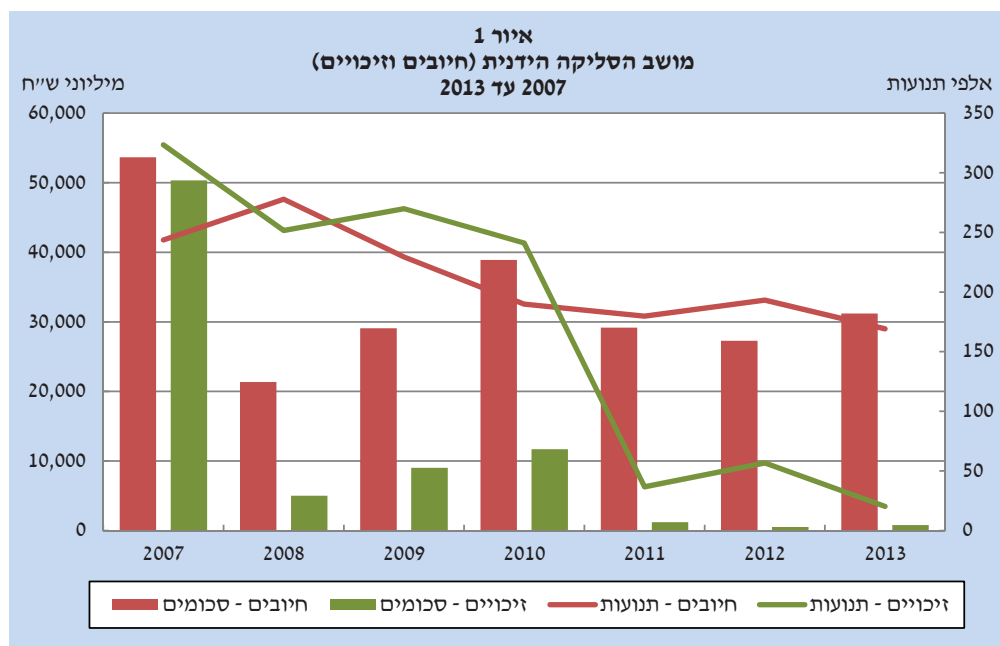
⁴ הוראות התשלום הנסלקות בזה"ב (בין-בנקאי), במס"ב (זיכויים) ובמסלקת הנייר.

דוח שנתי לוועד מסלקת הבנקים, 2013

לוח 2: הצגות והחזרות של צ'קים והצגות של שוברי גבייה בסליקה בין-בנקאית, 2013

התקופה: 01.01.2020 - 31.12.2020										
הצגות צ'קים		החזרות צ'קים		שוברי גבייה		סך הסליקה האלקטרונית		אחוז ההחזרות		התקופה
הכמות (באלפים)	הסכום (במיליוני ש"ח)	הכמות (באלפים)	הסכום (במיליוני ש"ח)	הכמות (באלפים)	הסכום (במיליוני ש"ח)	הכמות (באלפים)	הסכום (במיליוני ש"ח)	הכמות	הסכום	
10,106	74,844	241	2,178	91	2,168	10,438	79,189	2.38	2.91	ינואר
8,854	64,905	208	2,078	72	1,999	9,134	68,982	2.35	3.20	פברואר
10,265	70,297	228	2,142	79	2,065	10,572	74,504	2.22	3.05	מרס
9,238	66,398	210	1,870	73	1,900	9,521	70,168	2.27	2.82	אפריל
10,488	75,873	220	2,159	86	3,996	10,794	82,027	2.10	2.85	מאי
9,165	67,433	205	2,054	70	1,395	9,440	70,883	2.24	3.05	יוני
10,499	78,002	223	2,304	90	2,029	10,812	82,335	2.12	2.95	יולי
9,173	70,817	212	2,160	81	2,134	9,466	75,111	2.31	3.05	אוגוסט
9,002	65,231	195	1,852	72	1,586	9,269	68,669	2.17	2.84	ספטמבר
10,510	74,451	253	2,307	98	2,067	10,861	78,825	2.41	3.10	אוקטובר
9,677	70,345	222	2,764	105	2,049	10,004	75,158	2.29	3.93	נובמבר
9,724	71,925	230	2,159	102	2,208	10,056	76,292	2.37	3.00	דצמבר
116,701	850,519	2,647	26,026	1,019	25,597	120,367	902,142	2.27	3.06	סה"כ

המקור: מסלקת הצ'קים.

בדומה לשנים האחרונות, גם בשנת 2013 המשיך בנק ישראל לפעול לשיפור מערכות התשלומים. במסגרת זו הוא פועל לצמצום הסליקה הידנית (חיובים וזיכויים ידניים) במסלקת הנייר. כ-90 אחוזים מסכומי החיובים הידניים נבעו מסליקת הכספים של הנפקת ניירות ערך קונצרניים, ולכן התעורר צורך להסיט פעילות זו למסלקה האלקטרונית. הדבר צמצם משמעותית את סכומי החיובים הנסלקים במסלקה הידנית. באיור 1 (בעמ' 16) ניתן לראות את השינוי המשמעותי שחל בשנים האחרונות בפעילות הסליקה הידנית שבמסלקת הנייר.

קודי מוטב לשימוש בשוברי גבייה

כאשר לקוחות מעוניינים להפיק שוברי גבייה בבנקים לצורך תשלום לחשבונותיהם, הם צריכים לפנות תחילה אל הבנק שבו מתנהל חשבונם לשם קבלת קודי מוטב לשוברי הגבייה. בעקבות זאת פונים הבנקים אל מזכיר ועד המסלקה בבקשה להקצות להם קודי מוטב. לאחר ההקצאה מדווח בנק ישראל לכל הבנקים על הקצאות קודי המוטב.

בשנת 2013 הקצה בנק ישראל, לפי בקשות הבנקים, 224 קודים לשוברי גבייה ממוגנטים, לעומת 442 קודים בשנה הקודמת, מהם 198 קודים למגזר הפרטי ו-26 לרשויות מקומיות.

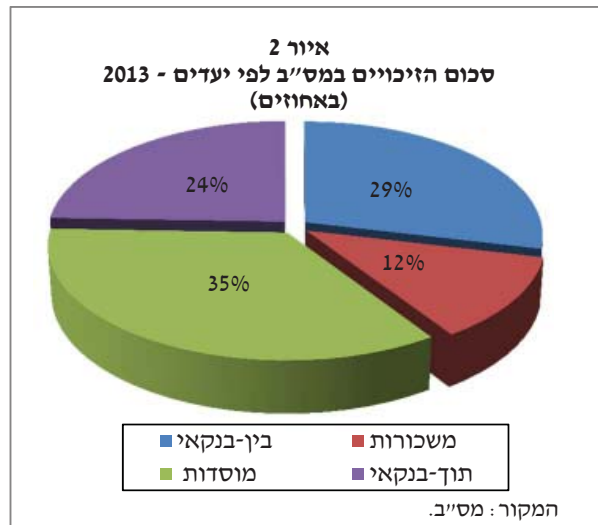
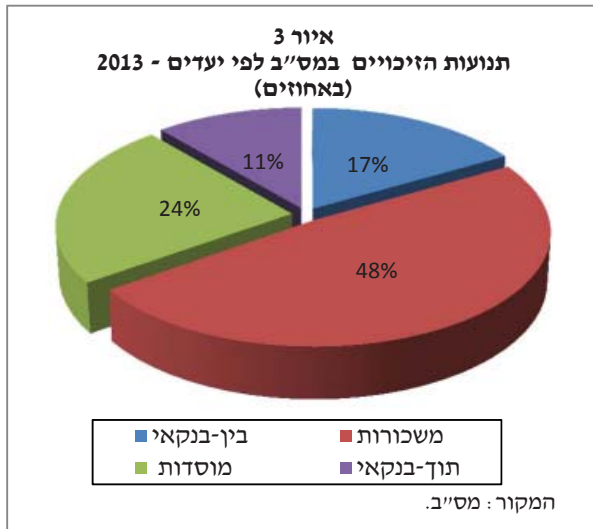
ב. מס"ב

תשלומים ישירים אלקטרוניים (חיוב/ זיכוי ישיר) הם תשלומים שמתבצעים באמצעים ממוכנים, ללא התערבות ידנית בתהליך. שתי המערכות המבצעות תשלומים אלקטרוניים בישראל הן זה"ב ומס"ב. מערכת זה"ב מבצעת זיכויים בלבד (יוזם ההוראה יכול לזכות את הצד השני ואינו יכול לחייבו), ומס"ב מבצעת הן זיכויים והן חיובים.

זיכויים ישירים – זיכויים ישירים מתבצעים כאמור באמצעות זה"ב או מס"ב, ויוזם אותם הלקוח המחויב: זה מורה לבנק לחייב את חשבונו ולזכות את המוטב. אם יש בחשבונו יתרה מספקת, הבנק מעביר את הוראת התשלום למסלקה, וזו סולקת את התשלום. אם התשלום נסלק בזה"ב, הזיכוי הוא מיידי, סופי ואי אפשר להחזירו; ואם הוא נסלק במס"ב, הצד המזוכה יכול להחזיר את התשלום בתוך 2 ימי עסקים מיום הביצוע. את רוב הזיכויים הישירים (משכורות, תשלומי פנסיה ותשלומים אחרים) יוזמים באופן אלקטרוני, והדבר מפחית משמעותית – ללקוח, לבנק ולמסלקה – את עלות הטיפול בכל הוראת תשלום.

בשנים האחרונות חל במס"ב גידול מתמשך הן במספר הזיכויים הישירים והן בסכומם. בשנת 2013 הסתכמו הזיכויים הישירים בכ-1,997 מיליארדי ש"ח, לעומת כ-1,911 מיליארדים בשנה הקודמת (גידול שנתי של כ-4.5 אחוזים).

דוח שנתי לוועד מסלקת הבנקים, 2013

לוח 3 : פעילות מס"ב בשנת 2013

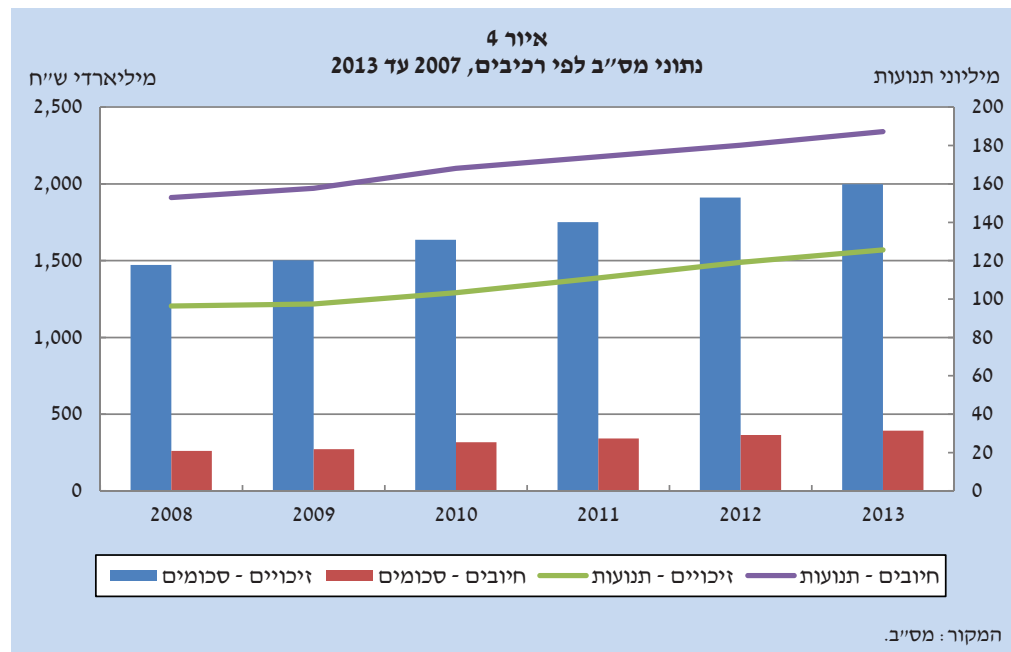
התקופה	מספר התנועות (באלפים)	הסכום הכולל (במיליוני ש"ח)	הסכום הממוצע לתנועה (בש"ח)
ינואר	25,973	196,680	7,572
פברואר	25,982	184,783	7,112
מארס	26,571	203,707	7,666
אפריל	25,843	188,674	7,301
מאי	26,541	198,176	7,467
יוני	26,114	197,291	7,555
יולי	26,961	201,699	7,481
אוגוסט	26,438	190,854	7,219
ספטמבר	25,981	203,574	7,835
אוקטובר	26,715	207,907	7,782
נובמבר	26,248	188,549	7,183
דצמבר	27,812	232,727	8,368
סה"כ בשנת 2013	317,179	2,394,623	7,550

המקור: מס"ב.

חיובים ישירים – חיובים ישירים מתבצעים בישראל רק באמצעות מס"ב, ויוזם אותם המוטב, דרך הבנק המנהל את חשבוננו. הבנק של המוטב הוא זה שגובה את הכספים מהבנק המנהל את חשבוננו של המחויב, בכפוף לתנאים חוקיים שהמחויב הסכים להם. הסוג העיקרי של חיוב ישיר בישראל הוא הוראת קבע (תשלומים לספקי שירותים כגון חשמל, מים, טלפון, וכדומה): התשלום מתבצע באופן אוטומטי מדי חודש בחודשו, בערך שוטף.

דוח שנתי לוועד מסלקת הבנקים, 2013

בשנים האחרונות חל גידול הן במספר החיובים הישירים והן בסכומם. בשנת 2013 הסתכמו החיובים הישירים בכ- 391 מיליארדי ש"ח, לעומת כ-363 מיליארדים בשנה הקודמת (גידול שנתי של כ-7.6 אחוזים).

לוח 4: פעילות מס"ב לסוגיה, 2013

חיובים				זיכויים				
החזרות חיובים		הצגות חיובים		החזרות זיכויים		הצגות זיכויים		התקופה
הסכום (במיליוני ש"ח)	תנועות (באלפים)	הסכום (במיליוני ש"ח)	תנועות (באלפים)	הסכום (במיליוני ש"ח)	תנועות (באלפים)	הסכום (במיליוני ש"ח)	תנועות (באלפים)	
390	373	31,629	15,372	87	10	164,574	10,218	ינואר
353	336	30,738	15,554	61	14	153,632	10,079	פברואר
353	356	30,973	15,720	69	13	172,312	10,482	מארס
374	350	31,616	15,438	80	9	156,604	10,046	אפריל
359	344	31,729	15,519	75	12	166,012	10,666	מאי
353	324	31,651	15,417	72	13	165,215	10,360	יוני
349	326	33,510	15,601	83	12	167,757	11,021	יולי
337	319	33,982	15,704	82	11	156,454	10,404	אוגוסט
357	333	33,947	15,720	61	9	169,210	9,918	ספטמבר
582	373	34,461	15,713	116	10	172,748	10,619	אוקטובר
384	368	32,328	15,523	79	11	155,758	10,346	נובמבר
398	387	34,958	15,923	81	12	197,290	11,491	דצמבר
4,589	4,189	391,522	187,204	946	136	1,997,566	125,650	סה"כ בשנת 2013

המקור : מס"ב.

נספחים

נספח א': נציגי ועד המסלקה וממלאי מקומם שנתמנו לתקופה של שנתיים,

מ-1 בינואר 2013 עד 31 בדצמבר 2014

ממלאי מקום	חברים		
ענת שבת	רונית ציטיאט	יו"ר	נציגי בנק ישראל
הלן בלוקה	רגינה סבוב		
אריאל צנוע	סשה שפושניק		
שאול פרל	טל הראל-מתתיהו		
דרור נגר-הלוי	אלעד יעקובי		
יונתן מור	מרגלית רוקח		
יפה משה	רון שריקי		
נציגי הבנקים			
יצחק קונטנטה	משה סינמן	בנק דיסקונט לישראל בע"מ	
יצחק פלורנטין	גניה חבאז	בנק הדואר	
זאב חוגי	שמואל אלון	בנק הפועלים בע"מ*	
מוטי שאול	דליה לבון	הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ	
יהושע לוי	דוד שגב	בנק לאומי לישראל בע"מ	
משה רומי	מאיר ניסים	בנק מזרחי-טפחות בע"מ	
אסי לוי	ענבל טטרו	סיטי בנק ישראל	
	אורי אלטלט	מזכיר המסלקה – נציג בנק ישראל	

* החל מ-1/1/2014 חבר הוועד מטעם בנק הפועלים הוא זאב חוגי, ומחליפו – דרור קריגל.

נספח ב': חברי המסלקה ומערך הייצוגים¹

קוד הבנק	שם הבנק	הבנק המייצג בסליקת ממסרים לא-ממוגנטים	הבנק המייצג בסליקת ממסרים אלקטרוניים	הבנק המייצג בסליקה באמצעות מס"ב
4	בנק יהב לעובדי המדינה בע"מ	הפועלים	הפועלים	הפועלים
9	בנק הדואר	+	+	+
10	בנק לאומי לישראל בע"מ	+	+	+
11	בנק דיסקונט לישראל בע"מ	+	+	+
12	בנק הפועלים בע"מ	+	+	+
13	בנק אגוד לישראל בע"מ	לאומי	לאומי	לאומי
14	בנק אוצר החייל בע"מ	הבינלאומי	הבינלאומי	הבינלאומי
17	בנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ	+	דיסקונט	דיסקונט
20	בנק מזרחי-טפחות בע"מ	+	+	+
22	Citibank N.A.	+	+	+
23	HSBC Bank plc	+	לאומי	+
26	יובנק בע"מ	הבינלאומי	הבינלאומי	הבינלאומי
31	הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ	+	+	+
34	בנק ערבי ישראלי בע"מ	לאומי	לאומי	לאומי
39	State Bank of India	+	לאומי	+
46	בנק מסד בע"מ	הבינלאומי	הבינלאומי	הבינלאומי
52	בנק פועלי אגודת ישראל בע"מ	הבינלאומי	הבינלאומי	הבינלאומי
54	בנק ירושלים בע"מ	לאומי	לאומי	+
68	בנק דקסיה ישראל בע"מ	+	דיסקונט	+
99	בנק ישראל	+	+	+

1 סימן+ פירושו שהבנק מייצג את עצמו.

הבנקים בתחום הרשות הפלסטינית החברים במסלקה

מס'	שם הבנק	הבנק המייצג בסליקת ממסרים לא-ממוגנטים	הבנק המייצג בסליקת ממסרים אלקטרוניים	הבנק המייצג בסליקה באמצעות מס"ב
37	בנק אלאורדון [Bank of Jordan]	הפועלים	הפועלים	הפועלים
38	בנק אלתיג'ארי אלפלסטיני [Commercial Bank of Palestine]	הפועלים	הפועלים	הפועלים
43	בנק אלאהאלי אלאורדוני [Jordan National Bank]	מרכנתיל דיסקונט	דיסקונט	דיסקונט
49	אלבנק אלערבי [Arab Bank plc]	דיסקונט	דיסקונט	דיסקונט
66	בנק אלקאהירה עמאן [Cairo-Amman Bank]	דיסקונט	דיסקונט	דיסקונט
67	בנק אלעקארי אלערבי [Arab Land Bank]	הפועלים	הפועלים	הפועלים
71	בנק אלאורדון ואלחליג' [Jordan Gulf Bank]	הפועלים	הפועלים	הפועלים
73	אלבנק אלאסלאמי אלערבי [Arab Islamic Bank]	הפועלים	הפועלים	הפועלים
74	בנק HSBC המזרח התיכון [HSBC Bank Middle East]	הפועלים	הפועלים	הפועלים
76	בנק אלאסתתמאר אלפלסטיני [Palestine Investment Bank]	הפועלים	הפועלים	הפועלים
82	בנק אלקודס ללתמניה וללסתתמר [Al-Quds Bank for Development and Investment]	דיסקונט	דיסקונט	דיסקונט
83	בנק אלאתיחאד ללדיכאר ואלאסתתמאר [Union Bank for Savings and Investment]	דיסקונט	דיסקונט	דיסקונט
84	בנק אלאסכאן [The Housing Bank]	דיסקונט	דיסקונט	דיסקונט
89	בנק פלסטיין [Bank of Palestine]	הפועלים	הפועלים	הפועלים
93	בנק אלאורדון ואלכוויית [Jordan Kuwait Bank]	דיסקונט	דיסקונט	דיסקונט

נספח ג': המבררים הגוף ליישוב חילוקי דעות בין חברי המסלקה

שם המוסד				שם המברר	
איגוד הבנקים				מר	טל
				נד"ב	עו"ד
בנק איגוד לישראל בע"מ				מר	רן
				ונגרקו	עו"ד
בנק דיסקונט לישראל בע"מ				גב'	עליזה
				רוזנס	עו"ד
בנק דיסקונט לישראל בע"מ				מר	אפרים
				ליברמן	
בנק דיסקונט לישראל בע"מ				מר	זכי
				השש	
בנק דיסקונט לישראל בע"מ				גב'	אלונה
				חזן	עו"ד
בנק דיסקונט לישראל בע"מ				מר	אריה
				כהן	
בנק דיסקונט לישראל בע"מ				מר	ניסים
				מדג'ר	עו"ד
בנק דיסקונט לישראל בע"מ				מר	דוד
				פלג	עו"ד
בנק הדואר				גב'	מירה
				שטרנברג	עו"ד
בנק מזרחי-טפחות בע"מ				מר	שלמה
				כץ	עו"ד
בנק מזרחי-טפחות בע"מ				מר	עופר
				מור	
בנק מזרחי-טפחות בע"מ				מר	מאיר
				נסים	
בנק הפועלים בע"מ				מר	משה
				רומי	
בנק הפועלים בע"מ				מר	שמואל
				אלון	
בנק הפועלים בע"מ				גב'	מוריה
				דורון-הופטמן	עו"ד
בנק הפועלים בע"מ				מר	גדעון
				דור	עו"ד
בנק הפועלים בע"מ				מר	אפרים
				שוורץ	
בנק לאומי לישראל בע"מ				גב'	חני
				אבירם	עו"ד
בנק לאומי לישראל בע"מ				מר	יהודה
				אבני	
בנק לאומי לישראל בע"מ				מר	אשר
				סרוסי	
בנק לאומי לישראל בע"מ				גב'	ורדה
				קליפשטיין	עו"ד
בנק לאומי לישראל בע"מ				מר	דוד
				שגב	
בנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ				גב'	לאה
				דוידוב	
בנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ				מר	יואב
				מינץ	עו"ד
הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ				מר	דן
				סופר	
הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ				גב'	ארנה
				גב-זיברסקי	עו"ד
הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ				מר	מרדכי
				שאול	
יובנק				מר	גל
				שטייגר	
מבררים חיצוניים				מר	יגאל
				שפירא	עו"ד
מרכז מותב המבררים				מר	טל
				נד"ב	עו"ד

נספח ד': ציוני דרך משמעותיים בעשור האחרון

החודש והשנה	ציוני הדרך
אוגוסט 2003	כניסה-לתוקף של הצו לאיסור הלבנת הון.
יולי 2005	הפרדת ההתחשבנות: בין הלקוחות לבין הבנקים היא מתבצעת ביום ערך T, ובין הבנקים לבין עצמם – ביום ערך T+1.
אוגוסט 2005	כניסה-לתוקף של חוק איסור מימון טרור.
נובמבר 2005	החלת החובה לסלוק צ'קים בדרך אלקטרונית.
דצמבר 2005	תחילת שידור התוצאות של סליקת הצ'קים מהבנקים אל בנק ישראל.
פברואר 2006	הארכת יום העסקים עד 18:30, ושינוי מועדי הסליקה בהתאם.
יולי 2007	הבנקים מתחילים לצלם צ'קים ולהעביר ביניהם את הקבצים.
יולי 2007	השקת מערכת זה"ב בבנק ישראל.
יולי 2007	דחיית ההתחשבנות בגין הסליקה הבין-בנקאית ליום העסקים הבא, ללא שינוי יום הערך; כלומר הלקוחות יזוכו/ יחויבו ביום ערך T, והבנקים – ביום ערך T+1.
יולי 2007	ביטול הרישום של פעולות בערך רטרואקטיבי כדי שיתרות הבנקים יהיו סופיות. שינוי זה נערך במטרה לקיים את אחד התנאים הבסיסיים להפעלתה של מערכת זה"ב – ניהול של יתרות הבנקים בזמן אמת.
יולי 2007	איחוד של מושבי הסליקה להצגות והחזרות של זיכויים וכן של מושבי הסליקה להצגות והחזרות של חיובים. מאחר שהממסרים הידניים מתאפיינים בכמות ובסכומים נמוכים, הוחלט לאחד את סליקות ההצגות שלהם עם סליקות ההחזרות.
ספטמבר 2008	עדכון של תקנות המסלקה ופרסומן בשם "כללי המסלקה" באתר האינטרנט של בנק ישראל. בספטמבר 2008 פורסמו כללי המסלקה, עדכון של תקנות המסלקה אשר הסדירו בעבר את סליקת הממסרים הידניים והצ'קים ואת הסליקה האוטומטית במס"ב. העדכון כולל בעיקר התאמה של התקנות להחלטות שהתקבלו בעבר בוועד המסלקה וטרם נכללו בתקנות. נוסף על כך הוכנסו שינויים שנבעו מהפעלתה של מערכת זה"ב (המערכת החלה לפעול כאמור בסוף יולי 2007). כן הותאם נוסח התקנות לאמצעים המשמשים את הבנקים כיום: כיוון שכל הצ'קים נסלקים בשיטה האלקטרונית, בוטלו כל הסעיפים המתייחסים לסליקה בשיטה המגנטית (הלא-אלקטרונית).
אוקטובר 2007	הגבלתו של סכום ההעברה במס"ב ל-3 מיליוני ש"ח. מעל סכום זה ההעברה מתבצעת במערכת זה"ב בלבד (למעט מקרים חריגים שקבע בנק ישראל).

החודש והשנה	ציוני הדרך
מאי 2008	תחילת ההפעלה של השיטה הכרוכה בהקצאת טווחים של קודי מוטב לפרויקטים קבלניים, עקב הסדרת התשלום לחשבונות הליווי בלבד. הליווי הפיננסי של הקבלנים הוסדר בהוראות ניהול בנקאי תקין. בהוראות נקבע שהתשלום יבוצע לחשבונות הליווי בלבד, באמצעות שוברי גבייה. לצורך זה הקצה בנק ישראל לכל בנק טווח של קודי מוטב עבור פרויקטים קבלניים, וחוזר בעניין זה הופץ לכל הבנקים. הוחלט ששובר הגבייה לקבלנים יהיה אחיד בכל הבנקים.
יוני 2008	ההודעות הניתנות על פי כללי המסלקה נמסרות למסלקות הבנקים באמצעות הדואר האלקטרוני בלבד, ולא על גבי נייר. ההודעות נמסרות לכתובות דוא"ל ייעודיות במסלקות הבנקים. כל בנק הגדיר את הנמענים שאליהם יש להעביר את ההודעות שהתקבלו מבנקים אחרים.
ינואר 2009	הפסקת ייצוגם של סניפי הבנקים הפועלים ברצועת עזה. באישור ממלא מקומו של יו"ר ועד המסלקה הפסיק בנק הפועלים לייצג את סניפי הבנקים הפועלים ברצועת עזה ב-1 בינואר 2009, ובנק דיסקונט הפסיק לייצגם ב-10 בינואר 2009.
יולי 2009	בהמשך לעדכון של תקנות המסלקה, ולפרסומם בשם "כללי המסלקה" באתר האינטרנט של בנק ישראל (ספטמבר 2008), עודכנו גם הנספחים, התקנים והמפרטים של כללי המסלקה והועלו לאתר.
יולי 2009	תחילת דיווח ממוכן מבנק ישראל לבנקים על קודי המוטב שבשימוש. במהלך 2009 החל בנק ישראל לדווח לבנקים באמצעים ממוכנים על הקצאת קודי המוטב של שוברי הגבייה השונים (פרט לאלה של קבלנים). במקרה שבנק ירצה לקבל דיווח על קודי מוטב שהוקצו בעבר, יהא עליו לפנות אל מזכיר ועד המסלקה. פניות ממוסדות בעניין מעבר לשוברי גבייה אופטיים נתקלו בהתנגדות מצד נציגי הבנקים בוועד המסלקה. סוכם שאם בנק ירצה לעבור לשוברי גבייה אופטיים, שוברים מסוג זה ייגבו אך ורק אצלו, ולא יועברו כממסרים בין הבנקים.
דצמבר 2009	החזרה ממוכנת של זיכויים שהתקבלו באמצעות מס"ב, על ידי מערכת החזרות זיכויים. החזרות של זיכויים שגויים שהתקבלו מבנקים באמצעות מס"ב בוצעו בעבר באופן ידני, או בזיכוי במס"ב על ידי הבנק שקיבל את הזיכוי השגוי. שיטה זו חייבה פעולה ידנית לשם קישור בין הזיכוי להחזרתו.
2010	החלפת הבנק המייצג את בנק מסד ובנק אוצר החייל – מבנק הפועלים לבנק הבינלאומי. לאחר שהבנק הבינלאומי רכש את בנק מסד ובנק אוצר, ייצוגם עבר אליו. השינוי בייצוגו של בנק מסד נכנס לתוקף ב-5 בפברואר 2010, והשינוי בייצוגו של בנק אוצר החייל – ב-28 במאי 2010.
מארס 2010	הפסקת ייצוגו של בנק איסלמיק פלסטין (בנק מס' 81) במסלקה.

החודש והשנה	ציוני הדרך
יולי 2010	הגבלת סכום ההעברה במס"ב למיליון ש"ח ; מעל סכום זה ההעברה תתבצע במערכת זה"ב בלבד (למעט מקרים חריגים שקבע בנק ישראל).
אוגוסט 2010	תרגום כללי המסלקה לאנגלית והעלאת התרגום לאתר האינטרנט של בנק ישראל.
ספטמבר 2010	ביטול ההתחשבות במסלקת הצ'קים בין הבנקים המייצגים לבנקים המיוצגים במסלקה . סליקת ההתחשבות בין הבנקים המייצגים לבנקים המיוצגים במושב הסליקה הידנית התבצעה עד כה בשעה 9:30 בבוקר, בחלון הראשון של המסלקה במערכת זה"ב. ועד המסלקה החליט להעביר את סליקתה של ההתחשבות זו לסליקה ישירה במערכת זה"ב על מנת למזער סיכונים ולייעל את התהליך. עד ל-5 בספטמבר 2010 עברו כל הבנקים המייצגים, פרט לבנק לאומי, לניהול ההתחשבות האמורה בזיכוי ישיר. בנק לאומי השלים את המהלך במאי 2011.
נובמבר 2010	תחילת הסליקה האלקטרונית של שוברי גבייה . כחלק מהמאמץ לביטול הסליקה הידנית הוקמה ב-2010 ועדת משנה לעניין העברת סליקתם של שוברי הגבייה משיטה ידנית לשיטה אלקטרונית.
	יש לציין שהסליקה האלקטרונית לא תחול על שוברים של הממשלה. תמורתם של אלה מועברת לבנק ישראל או לבנק הדואר, ואת השוברים עצמם מעביר הבנק הגובה ישירות למשרדי הממשלה (לא באמצעות הבנק שדרכו מועברת התמורה לממשלה). כמו כן לא יסלקו בשיטה אלקטרונית את השוברים האופטיים העוברים בין הבנקים. פתרון לשוברים מסוג זה יינתן במסגרת פתרון כולל לסוגיית הסליקה הידנית.
אוגוסט 2011	העברת תפעול המסלקה מבנק ישראל בתל אביב לבנק ישראל בירושלים . בעקבות כמה תהליכים – בהם פיתוח המערכת החדשה של המסלקה, ההחלטה על ביטול מושב הצגה והחזרה של ממסרים לא-ממוגנטים (ידניים), והשינויים שחלו במצבת כוח האדם של בקרי המסלקה בתל אביב – הועבר תפעול של מערכות המחשב של מסלקת הצ'קים לבנק ישראל בירושלים. במסגרת השינוי בנק ישראל מנהל את מושבי הסליקה מירושלים. מקום המפגש של נציגי הבנקים במושבים הראשון והשני נותר ללא שינוי – מגדל שלום בתל אביב. כמו כן, בעקבות השינוי עודכנו ב-2012 ההוראות הרלוונטיות בכללי מסלקת הבנקים.
יולי 2012	הפסקת פעילותו של בנק BNP במסלקה בישראל . בנק BNP הפסיק את פעילותו בישראל, ובכלל זה את השתתפותו במסלקה, ב-20 ביולי 2012.
נובמבר 2012	הקמת מערכת חדשה לתפעול המסלקות בבנק ישראל . בנובמבר 2012 הוטמעה בבנק ישראל מערכת סליקה מתקדמת המושתתת על טכנולוגיה חדישה. המערכת מאפשרת לבנק ישראל ניהול ותפעול תקינים יותר של מושבי הסליקה.
יולי 2013	הכרזה על מס"ב ושב"א כעל מערכות מבוקרות על פי חוק מערכות תשלומים, התשס"ח-2008 .
דצמבר 2013	הפסקת התחזוקה של מערכת לתפעול מסלקת הצ'קים (Access) .

